

LÄÄNEMERE TEGEVUSKAVA

KOKKUVÖTE

HELCOM BSAP
Koostamise korraldanud Merekeskkonnabüroo

2007

LÄÄNEMERE TEGEVUSKAVA

KOKKUVÕTE

EUTROFEERUMISE PEATÜKK	3
SISSEJUHATUS	3
LÜHIKOKKUVÕTE	3
PÖLLUMAJANDUS	3
REOVEE LISA	4
ÜLEMINEKUAJAD	6
BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE PEATÜKK	7
SISSEJUHATUS	7
BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE PEATÜKI LÜHIKOKKUVÕTE....	7
SELLE SOOVITUS NÄEB ETTE:	9
OHTLIKUD AINED	10
SISSEJUHATUS	10
HELCOM'i SOOVITUSED	10
EESTI SEISUKOHAD	11
MERELISED TEGEVUSED	12
SISSEJUHATUS	12
MERELISTE TEGEVUSTE SIHID:	12
ILMA ÕNNETUSREOSTUSTETA OHUTU LAEVALIIKLUS	13
EFEKTIIVNE ÕNNETUSTE OHJAMISE VÕIMEKUS	13
EESTI JAOKS PROBLEEMSED VALDKONNAD:	13

EUTROFEERUMISE PEATÜKK

Koostas: Heidi Käär Merekeskkonnabüroo spetsialist. 05.11.2007

SISSEJUHATUS.

Täna jõuab Läänemere umbes 75 % N ja 95 % P koormusest läbi jõgede või otsese reostuse tulemusena, mis põhjustab Läänemere eutrofeerumist. Eeltoodust tulenevalt on HELCOM seadnud oma peamiseks eesmärgiks saavutada Läänemere keskkonnaseisund, mis ei kannataks eutrofeerumise all.

HELCOM on vastu võtnud järgmise ökoloogilised eesmärgid:

- N kontsentratsioon on lähedane looduslikule tasemele;
- Puhas vesi;
- Vee õitsengud on looduslikul tasemel;
- Taimede ja loomade loomulik jaotus ja esinemissagedus;
- Loomulik hapniku tase.

LÜHIKOKKUVÕTE

Vähendamaks N sisaldust Läänemeres võimalikult madalale lubatud tasemele (aastaks 2016), tuleb vähendada nii õhust kui ka veest tuleneva N koormust, et saavutada hea ökoloogiline ja keskkonna seisund aastaks 2021. Maksimaalne lubatud N sissevool peab olema perioodiliselt üle vaadatud ja redigeeritud kasutades harmoniseeritud lähenemisviisi. Kõik ülevaadatud informatsioon tuleb teha kättesaadavaks ka teistele liikmesriikidele alustades aastast 2008 võttes arvesse PLC-5 tulemusi ning rahvuslikke veemajanduskavasid.

Jõudmaks eesmärgini, töötab iga riik välja rahvusliku programmi N sissevoolu vähendamiseks aastaks 2010 ning esitab selle HELCOM'ile, et oleks võimalik hinnata nende programmide efektiivsust ja lisameetmete välja töötamise vajadust HELCOM Ministrite kohtumisel (2012/2013). Samuti tuleb vajadusel lisada välja töötatud nõuded ja meetmed rahvuslikesse programmidesse/ EL Veemajanduskavad.

Toetamiseks seatud eesmärkide saavutamist võetakse vastu kaks soovitus, millest üks käsitleb rangemate nõuete seadmist P ärastamiseks munitsipaal reoveepuhastusjaamades (üle 10 000 i.e) ning teine üksikmajapidamiste, väikeettevõtete ja kuni 300 elanikuga küldes reoveepuhastamise arendamist. Samuti võetakse vastu soovitus meetmete kohta, mis on mõeldud detergentides P asendamiseks (aastaks 2010).

PÕLLUMAJANDUS

Kõige suuremat N sisaldust Läänemeres põhjustab põllumajandus, mistõttu võetakse vastu soovitus ennetamiseks põllumajandusest tulenevat reostust ning rõhutamaks vajadust nõuete ellu rakendamiseks. Samuti tuleb lähtuda heast keskkonnatavast ning kasutada võimalikku parimat tehnoloogiat.

2009 aastaks koostatakse valupunktide nimekiri, kus on tuvastatud olemasolevad ehitised tiheasustusega kariloomadele, sigadele ja kodulindudele, mis ei täida olemasolevaid nõudeid. Samuti suunatakse tähelepanu ka teistele tegevustele, mis võivad avaldada märkimisväärset mõju nagu seda on metsandus, turba

kaevandamine, akvakultuurid ja karusnahakasvatus. Kokku lepatakse ka vee kaitse nõuetes energiatootmise juures.

Tähelepanu pööratakse ka piiriülesele reotusele, mis tuleneb mitte liikmesriikidest nagu seda on Valgevene ja Ukraina, kellega tuleb alustada kahepoolset koostööd.

Veerand kogu N koormusest Läänemerele moodustab õhust tulenev reostus, millest umbes 40 % tuleb väljapoolt Läänemere valgala. Seetõttu tuleb Läänemere riikidel lähtuda rahvusvahelistest nõetest- UNECE konventsioon piiriülese õhureostuse korral (CLRTAP) ning EL NEC direktiiv.

REOVEE LISA

Läänemere kaitse üks tähtsamaid eesmärke on piirata punktreostusallikatest pärinevat reostuskoormust. Kuna Läänemeri on tunnistatud eriti tundlikuks merealaks, on asulatest pärineva reovee reostuskoormuse minimeerimiseks kehtestatud Eestis suublasse juhitud heitveele tunduvalt rangemad nõuded kui paljudes teistes liikmesriikides. Täiendavalt on Eesti võtnud kasutusele meetmeid lisaks asulareoveest pärineva reostuse piiramiseks ka tööstustest pärineva reostuse vähendamiseks, kuna just tööstustest jõuab Läänemerre väga suur reostuskoormus. Kuigi Eestis on tööstuseid vähe, oleme seisnud selle eest, et tööstused kasutaksid parimat võimalikku tehnoloogiat ning et tööstuse mõju keskkonnale oleks võimalikult väike. Asulareoveest pärineva keskkonnareostuse vältimiseks on Eesti teinud suuremahulisi investeeringuid reovee kogumissüsteemide renoveerimiseks ning täiendavate kanalisatsioonitorustike väljaehitamiseks. Lisaks on korrastatud suur hulk reoveepuhasteid ning vajadusel ehitatud uusi. Tänapäevaks kasutab Eestis üle 2000 inimekvivalendiga reovee kogumisaladel ühiskanalisatsiooni teenust juba 89% elanikkonnast. Kuna Eestit tervikuna iseloomustab hajaasustus, on terve riigi tasemel kanaliseeritus 72%, kuid väga suuremahulised investeeringud reoveesüsteemide korrastamisse on plaanis teostada ka perioodil 2007-2013. Eestis on aastatel 2000-2006 reoveesüsteemide korrastamisse investeeritud üle 2 miljardi krooni.

Koostas: Raili Niine, veosakonna spetsialist 09.11.2007

Läänemere Tegevuskava raames on ette valmistatud kaks soovitus, mis käsitlevad reoveest põhjustatud reostuskoormuse vähendamist. Esimene soovitus kehtestab nõuded asulareoveepuhastitele alates 300 ie-st ning teine soovitus käsitleb üksikmajapidamiste reovee puhastamist kuni 300 ie väikepuhastiteni. Võrreldes soovituse nõudeid Eestis täna kehtivate heitvee piirnormidega, muutuvad soovituse rakendamise tulemusena Eestis rangemaks eelkõige fosfori ärastamise nõuded. Üksikmajapidamiste korral väljaspool reovee kogumisala kasutatakse Eestis palju heitvee pinnasesse immutamist, kuna meie põhjavesi on paljudes Eesti piirkondades hästi kaitstud ja pinnas on heitvee immutamiseks sobiv. HELCOM'i soovitus nendele immutussüsteemidele nõudeid ei kehtesta. Küll aga on nõuded üksikmajapidamiste puhastitele, kes juhivad oma heitveed veekogusse. Eestis on kõige soodsam rakendada soovituse alternatiivi nr 2, mille kohaselt on reguleeritud vaid BHT7 ja KHT ning need piirkontsentratsioonid on lihtsaid puhastussüsteeme (nt septik + pinnasefilter) kasutades hästi saavutatavad. Asulareoveepuhastite heitvee piirnormide võrdlus on toodud alljärgnevas tabelis:

Puhasti suurus	Eestis hetkel kehtiv norm	HELCOMi soovituse norm	Asulareovee puhastamise direktiivi norm

Üle 100 000 ie	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%
BHT7	15	90	15	80	25	70-90
P	1,0	80	0,5	90	1,0	80
N	10	70-80	10	70-80	10	70-80
10 000 - 100 000 ie						
BHT7	15	90	15	80	25	70-90
P	1,0	80	0,5	90	2,0	80
N	15	70-80	15	70-80	15	70-80
2000 - 10 000 ie						
BHT7	15	90	15	80	25	70-90
P	1,5	80	1,0	80	-	-
N	-	-	-	30	-	-
300 - 2000 ie						
BHT7	kuni 25	80	25	80	-	-
P	sõltub suublast, ei ole reguleeritud		2	70	-	-
N	-		35	30	-	-
kuni 300 ie (alternatiiv 1)						
BHT7	sõltub suublast, ei ole reguleeritud		-	80	-	-
P	sõltub suublast, ei ole reguleeritud		-	70	-	-
N	sõltub suublast, ei ole reguleeritud		-	30	-	-
kuni 300 ie (alternatiiv 2)						
BHT7	sõltub suublast, ei ole reguleeritud		40	-	-	-
KHT	sõltub suublast, ei ole reguleeritud		150	-	-	-

Kokkuvõttes muutub rangemaks vaid fosfori ärastamine. Kuna aga fosfor on keemiliselt ärastatav, on võimalik väga lihtsate vahenditega tagada suurem fosfori ärastusprotsent, lisades puhastisse vaid suurema koguse kemikaale, kuna P-ärastus on puhastil kemikaali doseerimispumba näol juba olemas. 300 - 2000 ie puhastitel, kus täna P-ärastus puudub, tuleb teha täiendav investeering kemikaali

doseerimispumba soetamiseks. Suures osas sellise suurusega puhastitel on aga juba täna P-ärastus olemas.

Alla 10 000 ie puhastitele lisandub täiendavalt ka N-ärastuse nõue 30% ulatuses, kuid see on kõige lihtsamate bioloogiliste puhastusprotsesside tulemusena saavutatav ilma täiendavaid N-ärastuse meetodeid (nitrifikatsioon, denitrifikatsioon) kasutamata. Seetõttu kuigi N-ärastus ei ole meil täna seadusega kohustatud, on see tulemus siiski korralikult hooldatud puhastitel juba täna saavutatud.

Kuni 300 ie puhastite korral sobib Eestile alternatiiv 2, kuna fosfori ärastust (alternatiiv 1 korral) nii väikestel puhastitel ei ole otstarbekas nõuda, sest see eeldaks juba puhasti kompetentsemat iga-päevast hooldust.

ÜLEMINEKUAJAD

Reovee kogumisala suurus, ie	Nõuete täitmise tähtaeg, aasta
Üle 200 000	2010 (P ärastuse osas 2013)
Üle 100 000	2012 (P ärastuse osas 2013)
10 000 - 100 000	2015
2000 - 10 000	2018
300 - 2000	2018

BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE PEATÜKK

Koostas: Georg Martin. TÜ Eesti Mereinstituut. Eesti esindaja HELCOMi Läänemere tegevuskava väljatöötamise töörühmas, Bioloogilise mitmekesisuse peatüki kaaskoordinaator.

SISSEJUHATUS.

Läänemere tegevuskava ülesehitus jälgib HELCOMi poolt vastu võetud "visiooni, eesmärkide ja sihtide" süsteemi. Selle kohaselt on HELCOMi üldine eesmärk saavutada Läänemere Bioloogilise mitmekesisuse soodne seisund. Seda soodsat seisundit peaksid iseloomustama järgnevate kolme ökoloogilise eesmärgi saavutamine:

1. looduslikud mere ja rannikumaastikud
2. jõudsalt arenevad ja tasakaalus taimede ja loomade kooslused
3. elujõulised liikide populatsioonid

Eesmärkide saavutamise kontrollimiseks ja protsesside majandamiseks on loodud ka esialgsete sihtide ja indikaatorite süsteem, mille kaudu oleks võimalik nende eesmärkide saavutamist jälgida.

Tegevuskava koostamisel on arvestatud, et terve hulk erinevaid protsesse ja inimtegevuse liike mõjutavad Läänemere bioloogilist mitmekesisust. Samas suur hulk mõjusid ja ka vastavaid meetmeid jäävad teiste tegevuskavas käsitletud valdkondade (peatükkide) kompetentsi. Käesolevas peatükis käsitletakse vaid neid tegevusi, mis pole kaetud juba Läänemere tegevuskava teistes osades (Eutrofeerumine, Meretransport, Ohtlikud ained).

BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE PEATÜKI LÜHIKOKKUVÕTE.

Läänemere tegevuskava bioloogilise mitmekesisuse peatüki ülesehitus ja selles äratoodud tegevuste jaotus jälgib üldjoontes ülalmainitud ökoloogiliste eesmärkide loogikat. Tegevused on jaotatud vastavalt katmaks erinevaid eesmärke. Nii on peatüki alguses ära toodud tegevused, mis oleks seotud Läänemere mere ja rannikumaastike kaitsega. Nende tegevuste hulka kuulub ka uue soovitus (HELCOM recommendation) vastuvõtmine, mis käsitleb laiaskaalalise merealade ruumilise planeerimise põhimõtete rakendamist kogu Läänemere alal (*Recommendation on development of broad-scale marine spatial planning principles in the Baltic Sea area*).

Selle tegevuste bloki hulka kuuluvad tegevused:

Läänemere merekaitsealade võrgustiku (BSPAd) tugevdamine (olemasolevate Natura 2000 alade lülitamine BSPAde hulka, uute BSPAde määramine avameres, olemasoleva BSPA võrgustiku sidususe analüüs ja soovitusete väljatöötamine, BSPAde kaitsekorralduskavade kinnitamine.

Kõige suuremaks osaks Läänemere tegevuskava Bioloogilise Mitmekesisuse peatükis on tegevuste blokk, mis on seotud kalandusega. Selle tegevuste bloki väljatöötamisel oli ka kõige enam probleeme, kuna erinevad partnerriigid omasid väga erinevat nägemust HELCOMi rollist kalanduse ja kalapüügiga seotud valdkonna reguleerimisel. Praegune tegevuste nimekiri on saavutatud mitmete

erinevate konsultatsioonide ja ekspertnõupidamiste tulemusi, kus osalesid ka EL kalandusspetsialistid.

Selle bloki sisse kuuluvad järgmised tegevused:

- Tõhustada koostööd rahvusvaheliste kalandusküsimusi reguleerivate organisatsioonide (RAC) ja HELCOMi vahel et tagada looduskaitsete eesmärkide saavutamine merekaitsealade sees rakendades täiendavaid kalandust puudutavaid piiranguid ja soovitusi.
- arendada ja üle vaadata tegevuskavad mis puudutavad töönduslikult kasutatavate kalapopulatsioonide majandamist ja taastamist et oleks tagatud nende populatsioonide püsimine jätkusuutlikes bioloogiliste piirides.
- Uute meetmete rakendamine mittesoovitava kaaspüügi minimiseerimiseks ja kontrolliks
- Uute ajaliste ja ruumiliste piirangute seadmist kalandusele piirkondades kus see on vajalik
- Edasi arendada uusi meetmeid lõhe ja meriforelli populatsiooni taastamiseks.

Läänemere bioloogilise mitmekesisuse seaduspärasuste paremaks tundmaõppimiseks on kavas tõhustada ja parandada vastava teadusinformatsiooni kogumist. Selleks on eraldi blokki koondatud järgmised tegevused:

- Kogu Läänemerd hõlmava elupaigaklassifikatsioonisüsteemi loomine ja arendamine
- Läänemere elupaikade ja liikide Punase Raamatu (Red List) loomine ja arendamine
- Läänemere meremaastike ja elupaikade kaartide koostamine
- Läänemere võtmeliikide leviku ja kalade kudealade kaardistamine
- Mittetöenduslike kalaliikide looduskaitse seisundi inventuur kogu Läänemere ulatuses
- Läänemere pringlit puudutava andmebaasi ja aruandlusmehhanismide edasiarendamine
- Täiendavate uuringuprogrammide rakendamine kalanduse ja kalapüügi mõjude selgitamiseks Läänemere bioloogilisele mitmekesisusele
- Efektive aruandlusmehhanismi väljatöötamine ja rakendamine, mis tagaks adekvaatse info kogumise lindude ja imetajate kaaspüügi kohta.

Samuti soovitakse välja töötada ja rakendada HELCOMi ühine bioloogilise mitmekesisuse seisundi hindamise metodoloogia.

Samuti soovitatakse tõhustada bioloogilise mitmekesisuse seireprogramme, mis annaks võimaluse hinnata rakendatud meetmete tõhusust.

Läänemere tegevuskava bioloogilise mitmekesisuse peatüki lisana on ära toodud nimekiri esialgsetest sihtidest (Targets) ja vastavate eesmärkide saavutamise indikaatoritest mis on grupeeritud vastavalt ökoloogiliste eesmärkidele. Igale ökoloogilise eesmärgi rühmale on välja pakutud rida sihte ja nende täitmist hinnata võimaldavaid indikaatoreid.

Peatüki teise lisana on käesoleval hetkel HELCOMi soovitus mustand, mis käsitleb merealade ruumilise planeerimise põhimõtete rakendamist.

SELLE SOOVITUS NÄEB ETTE:

- a. Mere ja rannikualade laiaskaalalise ruumilise planeerimise põhimõtete väljatöötamist Läänemere jaoks eesmärgiga korraldada Läänemere väärtuste jätkusuutlik majandamine ja kaitse.
- b. Täita andmelüngad mis puudutavad merelist bioloogilist mitmekesisust, loodusressursse, maa- ja veekasutust, demograafiat ja laevaliiklust.
- c. Lahendada probleemid ruumilisele infole juurdepääsemise osas
- d. Tagada liikmesriikide poolt juurdepääs ruumilisele planeeringule mere ja rannikualadel.
- e. Kaardistada konfliktid ja konkureerivad merekasutushuvid
- f. Läbi viia rahvusvahelised konsultatsioonid tegevuste kohta mis võivad omada piiriülest mõju või tähtsust ruumilise planeerimise seisukohast.

Läänemere tegevuskava bioloogilise mitmekesisuse peatüki tegevuste rakendamisel on kõige suuremad raskused ette näha just tegevuste puhul, mis on seotud kalandusega. Kuigi praegune tegevuste nimekiri on kooskõlastatud nii riiklike kalandusorganisatsioonidega kui EL tasemel vajab nende tegevuste rakendamisel eraldi kokkuleppimist riiklikul tasemel kompetentsi ja vastutuse valdkond.

Eraldi investeeringuid nõuaks ka merealade, -elupaikade ja muude väärtuste kaardistamine ning bioloogilise mitmekesisuse seireprogrammi rakendamine (mis käesoleval hetkel puudub).

OHTLIKUD AINED

Koostas: MADLI SARV. Veeosakonna spetsialist. HELCOMi Läänemere tegevuskava Ohtlike ainete peatüki väljatöötamise töörühmas.

SISSEJUHATUS

HELCOMi eesmärk on saavutada ohtlikest ainetest häirimatu elu Läänemeres.

Ohtlike ainete reostus pärineb ulatuslikult erinevatest inimtekkelistest ainetest kaasa arvatud ainetest, mida ei esine looduslikult keskkonnas ja ained, millede kontsentratsioon ületab loodusliku taseme. Vaatamata sellele, et monitooring näitab mõnede ohtlike ainete märkimisväärset koormuste langemist viimase 20 - 30 aasta jooksul, püsib probleem endiselt.

Kui korra on ohtlik aine sattunud veekeskkonda, võib ta seal püsida väga pikka aega ning akumuleeruda mere toidu kudedesse tasemeni, mis mõjub mereorganismidele toksiliselt. Ohtlike ainete kontsentratsioonid Läänemeres ületavad piirnorme näiteks Atlandi ookeani kirde osas isegi kuni 20 korda. Ohtlikud ained võivad põhjustada ökosüsteemis pöördumatuid efekte:

- kahjustada loomade tervise seisundit
- kahjustada loomade paljunemist, eriti toiduahela tipus olevatel kiskjatel
- suureneb reostusainete sisaldus kalas

Ained on defineeritud ohtlikeks kui nad on toksilised, püsivad või bioakumulavad (PBT-ained).

HELCOMi poolt seatud eesmärgid, et saavutada ohtlikest ainetest häirimatu elu Läänemeres:

1. Saavutada ohtlike ainete kontsentratsioon lähedale looduslikule tasemele;
2. Kõiki kalu ohutu süüa;
3. Terve puutumata loodus;
4. Radioaktiivsus Tšernobõli-eelsele tasemele.

Nende eesmärkide saavutamiseks on Läänemere tegevuskavas eraldi koht ohtlike ainete jaoks, mis sisaldab endas soovitusi edaspidisteks tegevusteks. 2007. aastal valmis BEFi poolt tehtud projekt „Proposals for measures and actions for the reduction of pollution from hazardous Substances for the Baltic Sea Action Plan“, milles on vaadeldud uusi Euroopa Liidu liikmesriike (Eesti, Läti, Leedu ja Poola) ja Venemaad. Selle projekti käigus koguti informatsiooni HELCOMi poolt välja valitud 11 ohtliku aine emissioonide ning kasutuste kohta ja nende andmete põhjal pandi kirja rida tegevusi ohtlike ainete vähendamiseks Läänemere veekeskkonnas.

HELCOM'i SOOVITUSED

1. Tuleb värskendada HELCOMi ohtlike ainete strateegiat soovitus 19/5 HELCOM objective with regard to hazardous substances;
2. Arendada riiklik programm aastaks 2010, mille raames:
 - teha kindlaks ohtlike ainete keskkonda sattumise allikad;
 - piirata ohtlike ainete kasutust;
 - asendada ohtlikud ained vähem ohtlikega jne.

3. 2008. aastal algab Läänemere merekeskkonna ohtlike ainete ilmumise ja mõjude hindamine (koostöös põhjamaade ministrite nõukoguga), et selgitada välja tegevusi edaspidiseks ning täiendada seda andmetega vee-ettevõtetest;
4. Rajada ja arendada aastaks 2010 riiklik kemikaalide register, mis sisaldaks aine spetsiifilist informatsiooni kemikaalide kasutuse ja kasutus koguste kohta. Tuleb võtta arvesse juba olemasolev kemikaalide register (Eestis Kemikaalide Teabekeskus) ning samal ajal hakata REACHist tulenevaid nõudeid täitma;
5. 2008. aastal vähendada kasutust ja leida aseaineid:
 - keskmiseahelalised klooritud parafiinid (MCCP)
 - HBCD
 - PFOA
 - Teised ohtlikud ained
6. Hinnata 2008. aastal kaadmiumi (Cd) kasutuse vähendamist väetiste tootmises;
7. 2008. aastal hakata arendama bioloogiliste efektide seiret, et hõlbustada ökosüsteemide tervise hinnangut saamaks usaldusväärne tulem;
8. 2010. aastaks peavad kõik liikmesmaat keelustama kasutuse ja tootmise järgmistele ainetele:
 - endosulfaan;
 - pentabromodifenüüleeter (pentaBPDE)
 - oktabromodifenüüleeter (octaBPDE)
 - perfluorooktaan sulfonaat (PFOS)
 - nonüülfenool/nonüülfenoolitoksülaad (NP/NPEs)
 - lühiahelalised klooritud parafiinid (SCCP)
9. HELCOM toetab elavhõbeda (Hg) täieliku keelustamist kõikides toodetest aastaks 2010 terves Läänemere piirkonnas;
10. Kehtestada ohtlike aineid sisaldavatele turustatavatele toodetele samad standardid, mis on kasutusel Euroopa siseselt;
11. Ratifitseerida Stockholmi Konventsiooni POPsode osas hiljemalt 2010. aastaks;
12. Läänemere ohtlike ainete hinnang peab valmima hiljemalt 2010. aastaks.

EESTI SEISUKOHAD

1. Eestis puudub informatsiooni HELCOMi poolt esitatud 11 ohtliku aine kohta, mistõttu tuleks Eestis kõigepealt teha ülevaade, kas ja kus on nende ühendite puhul probleeme, uurida välja- ja sisselase merre;
2. Eestis puuduvad ka laboritingimused teatud ohtlike ainete määramiseks, analüüse tuleb tellida väljastpoolt;
3. Kaladest tuleb meil tähelepanu pöörata ahvenale, kuna ahven iseloomustab meie rannikuala kõige rohkem ning teisena lõhi asemel räimele. Eestlased tarbivad rohkem räime;
4. Kemikaalide registri osas teha koostööd Sotsiaalministeeriumiga;
5. Samuti kaasata soovitude täitmisel abiks Põllumajandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad;

MERELISED TEGEVUSED

Koostas: Silver Vahtra, Merekeskkonnabüroo juhataja kt, Veeosakond, 05.11.2007

SISSEJUHATUS.

Läänemere Tegevuskava strateegiline eesmärk on mereliste tegevuste keskkonnasõbralik korraldamine. Siiski tuleb meeles pidada asjaolu, et lähtuvalt laevanduse rahvusvahelisest iseloomust, on valdkond reguleeritud globaalses raamistikus, siinkohal äramärgituna Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni poolt.

Laevanduse peamised negatiivsed mõjud looduskeskkonnale on õhureostus, ebaseaduslik- ja õnnetusreostused, ohtlikud ained ja muud jäätmed ja võõrorganismid laeva korpusel ja ballastvetes, merevette paisatakse.

MERELISTE TEGEVUSTE SIHID:

- rahvusvaheliste eeskirjade jõustamine (enforcement) – ebaseaduslike reostuste peatamine
- ilma õnnetusreostusteta ohutu laevaliiklus
- efektiivne õnnetuste ohjamise võimekus
- laevadelt tuleneva reovee vähendamine
- ballastvetega võõrorganismide merrelaske peatamine
- laevadelt õhureostuse vähendamine
- 0 reostust mereplatvormidelt
- avamere installatsioonidelt, mis on muud kui mereplatvormid, võimalike keskkonnaohtude minimeerimine

need on peamised tegevusalad, millel on otsene mõju merekeskkonna seisundile.

Kuna merelised tegevused seonduvad otseselt või kaudselt teiste Läänemere Tegevusplaani korraldamise alla võetud suundadega, nagu eutrofeerumine, ohtlikud ained ja bioloogiline mitmekesisus, siis mõjutavad neid valdkondi otseselt mereliste tegevuste saavutatud või saavutamata jäänud eesmärgid.

Mereliste tegevustega seonduvalt on plaanis kirjeldatud ka indikaatorid, mis võetud eesmärkide täitmist peaksid tähistama näitena toodult järgmised näitajad: inspekteeritud laevade hulk, lennutundide, avastatud reostuste hulk, laevaõnnetuste arv, laevaõnnetuste, mis põhjustasid merekeskkonna reostuse, reostusõnnetustel kogutud reostuse hulk, uute võõrliikide arv aastas, sadamates vastu võetud ballastijääkide, jms

Väga oluline aspekt selle peatüki puhul on see, et käsitletakse laevanduse küsimusi ühtse, kompaktsena temaatikana. Praeguseks on selles leidnud oma koha õnnetuses olevate laevade üldine assisteerimine, sh varjumise paigad ja nende kasutamine, tuletõrje, õnnetustankerite kiirtühjendamine, pukseerimine, reostuse tõrje.

Lisaks endisele käsitlesele, mis seondus mereõnnetuste, eeskätt merereostuste avastamise ja likvideerimise teemaga, on praeguseks lisandunud suhteliselt uued tegevused, mida senini on eraldi ja mujal käsitletud. Need on kalda-aladele maabunud reostuse likvideerimine, naftaga reostunud eluslooduse pääste, mereprügi temaatika, jms.

ILMA ÕNNETUSREOSTUSTETA OHUTU LAEVALIIKLUS

osapooled on kokkuleppinud edasi arendada ohutu talvise navigatsiooni võimalusi. See tähendab, et liikmesmaatid peavad laevakompaniide tähelepanu juhtides, nõudma jäätingimustes töötamise kogemuse ja koolituse saanud meeskondade ja jääklassi nõuetele vastavaid laevu kasutama või luua selline võimekus.

Lisaks eelnevale on liikmesmaatid otsustanud astuda automaatse identifitseerimise süsteemi (AIS) kasutamisel järgmise sammu, uurides võimalusi liita AIS ja satelliitside süsteemid.

EFEKTIIVNE ÕNNETUSTE OHJAMISE VÕIMEKUS

Selle initsiatiivi raames on liikmesmaatid leppinud kokku subregionaalse koostöö soovituse vastuvõtmise suhtes – 28/xx. See rakenduks aastaks 2013. Vastavalt plaanile, planeeritakse 2008 aasta jooksul luua ühtne metodoloogia õnnetuste ohjamise hindamiseks. See plaan saab juhendiks subregionaalsete plaanide koostamisel. Järgnevate aastate kestel peaksid liikmesmaatid nafta- ja kemikaalireostuse ohjamiseks koostama oma allregiooni riskianalüüsi ja lõpule viima allpiirkondade võimekuse loomise, sh hädapukseerimisevõimekuse, tuletõrje-võimekuse, kiir-tühjendamise tehnika, inimressursi võimekuse jms.ei.

Liikmesmaatid on kokku leppinud arendada Läänemeres varjumispaikade kasutamise metoodikat ja printsiipe. Planeeritud on koostada eksisteerivate või loodavate varjumispaikade üldise kasutamise põhimõtete juhendiplaan Läänemere kontekstis.

Oluline uus temaatika on planeeritavate tegevuste seas kalda-aladele jõudnud reostuse ohjamine ja reostuses kannatada saanud eluslooduse pääste tegevuste planeerimine ja võimalik korraldamine.

Laevadelt pärineva õhureostuse vähendamise osas on liikmesmaatid planeerinud mitmeid tegevusi sh koostada ühispöördumine IMO'sse, eesmärgiga anda ülevaade sellest, milline efekt on laevadelt pärineva õhureostuses oleva NOx ühendite mõju Läänemere keskkonnale.

Samuti on liikmesmaatide ekspertide töö tulemusena kokkulepitud, et mereplatvormidel viiakse sisse „0 reostuse“ printsiip, mis sisuliselt tähendab, et kogu reovesi töödeldakse maismaa standardite järgi või transporditakse need reoveed (sh ka tööstusveed) kaldale, kus need seejärel puhastatakse.

EESTI JAKS PROBLEEMSED VALDKONNAD:

1. varjusadamate kasutamise korral, on lahtine kompensatsioonimehhanism - kes katab kulud ja kahju, mida vastuvõttev sadam õnnetuses oleva laeva sadamasse võtmisel kannab.
2. läänepoole jäävate võimalike varjumispaikade määramiseks on algatatud keskkonnamõju hindamine. Aasta lõpuks peab selguma, millised neist valikutest oleksid võimalikud varjumispaigad

3. hetkel kehtiv meresõiduohutuse seadus ei reguleeri varjumispaikade kasutamist. Lähtuvalt IMO regulatsioonile ja EL direktiivile 2002/59, laevaliikluse info ja jälgimise süsteemide loomise kohta, peaksid riigid asjakohases situatsioonis efektiivsema toimimise eesmärgil looma vajalikud plaanid. Täna sellised plaanid riigil puuduvad.
4. jättes kõrvale naftareostustõrje võimekuse on oluline ära märkida trendid, mis määratlevad keemiareostuse ohjamiseks valmisoleku vajaduse. Samuti tuleb riigil planeerida komplekselt kogu õnnetuses oleva laeva assisteerimine So. alates hädapukseerimisest kuni sellel oleva nafta ümberpumpamiseni/kiirtühjendamiseni välja. Praegusel hetkel, Riigil selline võimekus on väga väike või puudub üldse. See tähendab, et tuleb analüüsida ja planeerida võimalused kas luua selline võimekus või kus võimalik, kasutada era-ettevõtlust.
5. kontroll laevade reovete ja jäätmete üleandmise kooskõla kohaste nõuete täitmise osas on vähene. See on seotud vajalike spetsialistide puuduse või ülekoormatusega. Oluline on luua mehhanism või motivaator, mis võimaldaks suurendada laevade kontrolli mahtu.